

Hej!

Det här är ett handledarmaterial för er som ska se "Ur svenska hjärtans djup" på Boulevardteatern. Här finns tips och inspiration till uppföljningsarbetet ni kan göra efter föreställningen. Att tillsammans med eleverna bearbeta, reflektera över, och göra övningar kring det ni sett, fördjupar teaterupplevelsen, ger många möjligheter att göra kopplingar till olika skolämnen och är ett lustfyllt sätt att släppa lös din och deras kreativitet.

Använd materialet helt efter eget huvud och hjärta. Lägg till, dra ifrån och kasta om övningar så att det passar just din grupp. Vill ni jobba i en längre sammanhållen workshop, eller i kortare pass över en längre tid? Är gruppen såpass stor att den mår bäst av att delas upp i smågrupper? Vill ni hålla er till enklare övningar, eller kasta er in i de mer avancerade? Det är du som känner just din grupp och bäst besvarar de frågorna.

Inför teaterbesöket

För ovana grupper

Om du går med en grupp som är ovan vid teater, kan det vara bra att samlas inför besöket och prata lite om vad teater är för något. Vad är skillnaden mellan att se på teater och att titta på en film på bio, eller hemma i soffan? Något som inte är självklart för alla är att skådespelaren på scenen faktiskt hör och ser allt som händer i salongen. Naturligtvis bör man inte syssla med sin mobil eller babbla högljutt om saker som inte har med föreställningen att göra. Då stör man ju såväl sig själv som resten av publiken och skådespelaren.

Men det är viktigt att inte ge bilden av teatern som en plats där man måste vara knäpptyst, sitta rak i ryggen och skärpa till sig. Teaterbesöket ska få vara en spännande, lustfylld och levande upplevelse, där man gärna får reagera så det hörs och märks på det som händer på scenen. Det är ju väldigt speciellt att allt händer live, direktsänt, just i detta nu. Vad som helst kan hända och ingen kväll blir den andra riktigt lik.

Viktigt är också att du som vuxen får ro att njuta av spelet och dela en upplevelse med dina elever. Väl inne i salongen hoppas vi att du kan unna dig att släppa din roll som ansvarig och bli en teaterbesökare som alla andra. Mycket nöje!

För alla

Några fakta är bra för alla besökare att känna till i förväg.

- Pjäsen är ett kollage av 10 monologer där en och samma skådespelare gestaltar alla roller.
- Föreställningen är ca 1 timme lång.
- Texterna är skrivna av 10 olika dramatiker och har det gemensamma temat "Det främmande".

Efter besöket

Ett bra sätt att börja efterarbetet är att tillsammans hjälpas åt att minnas det ni varit med om. Samlas i en ring och be alla att i tysthet tänka på en sak de minns från föreställningen. Det kan bli en replik, ett skeende, en rollfigur, en melodi eller kanske en detalj ur ljussättningen. När alla tänkt färdigt tar ni en runda där alla får berätta sitt minne. Glöm inte att bidra med eget eget minne.

När ni på detta sätt börjat rekapitulera pjäsen, är det lätt att prata vidare. Här är några tips på frågeställningar:

- Om du skulle välja ett ord som beskriver din teaterupplevelse, vilket skulle det bli?
- Vilken scen i pjäsen var viktigast för dig? Varför?
- Vilka var de olika personerna i pjäsen?
- Varför tror du att de olika rollfigurerna tänker och känner som de gör?
- Vilken rollfigur känner du mest igen dig i? Varför?
- Känner du igen någon av rollfigurerna och dess sätt att resonera? Finns de i din omgivning eller i massmedia du kommer i kontakt med?

Övningar kring identitet och fördomar

Övning 1: Att identifiera grupper och fördomar

Ofta kategoriserar vi människor varandra i olika typer av grupper. De "grupperna" som man själv tillhör eller sammankopplas med påverkar många gånger hur man ser på sig själv och hur andra uppfattar en. Sådana grupper kan definieras av ålder, kön, ursprung, samhällsklass, religion, sexuell läggning, vilken musikstil eller fotbollslag man gillar osv.

1. Skriv ned tre grupper som du själv anser att du tillhör.
2. Vilka fördomar finns det om de grupper som du skrivit ned?
3. Varför anser du att de uppfattningarna är fördomar?

Nästa steg i denna övning kan vara att dela med sig av det man skrivit till varandra i mindre grupper, eller helklass.

Övningen är hämtad från ett undervisningsmaterial från SKMA och Forum för levande historia. Studiematerial om antisemitism, fördomar och diskriminering. Häfte 3: Fördomar – Du också?, framtaget med Anne Frank House, OSCE/ODIHR.

Länk till materialet:

<http://www.levandehistoria.se/material/ett-studiematerial-om-antisemitism-fordomar-och-diskriminering>

Övning 2: Diskussionssövning kring identitet

Klassen delas in i grupper om fyra personer, med tillgång till papper och penna i varje grupp. En person utses till sekreterare. De ska sedan få en fråga som de gemensamt ska diskutera och komma överens om ett gemensamt svar på. Ta en fråga i taget, när alla grupper är färdiga med den introduceras nästa fråga.

- Ge fem exempel på vad man kan välja och vad man inte kan välja i sin identitet.
- Nämn en grupp som inte har ett etniskt ursprung.
- Kan man byta etnisk grupp, enligt er?
- Nämn tre grupper som saknar sexuell läggning/orientering.
- Kan man välja sexuell läggning enligt er?
- Definiera kriterierna för att vara svensk.

Övningen är hämtad från *10 lektioner om tolerans* av Magnus Hermansson Adler & Christer Mattsson Natur och Kultur, Stockholm (2012).

Länk till boken:

<http://www.nok.se/Laromedel/GY-VUX/Gymnasiet/Lararlitteratur-Gy-Lm/10-lektioner-om-tolerans/>

Övning 3: Det här är vi

Alla elever skriver ned tre av sina identiteter på varsin lapp. Du bör börja för att visa hur det kan se ut, exempelvis: göteborgare, dansare, rymdfantast, syster, IFK-supporter.

När deltagarna har skrivit ned sina identiteter, samlar du in lapparna och skriver "Våra identiteter" på tavlan. Sedan tar du upp en lapp, läser upp en identitet och skriver upp den på tavlan. Alla elever som delar den ska då ställa sig upp. Sedan kan de sätta sig ned igen. Du fortsätter med en ny lapp och identitet och så upprepas proceduren. Efter att alla lappar gått igenom står det nu ett antal olika identiteter på tavlan – detta är gruppens samlade identiteter, eller i alla fall några av dem.

Nu är det dags att diskutera och reflektera kring gruppens olika identiteter.

Exempel på frågor att diskutera:

- Hur kommer det sig att man valde de identiteter man valde?
- Kan identiteterna vara olika viktiga i olika sammanhang?

- Har elevernas identiteter förändrats över tid? Hur?
- Finns det någon risk med att bara se en identitet när vi möter andra?

Bygger på övningen "Identity Atoms" från Anne Frank-huset i Amsterdam.

Länk till Anne Frank-huset

<http://www.annefrank.org/en/Education/>

Dramaövningar kring förtryck

Innan du börjar med övningarna som handlar om situationer där det finns någon slags förtryck och hur man kan bryta det, är det viktigt att gruppen får värma upp med lite enkla, lekfulla övningar. På så sätt kommer de igång fysiskt och får hjälp att börja samarbeta och lyssna på varandra. Alla övningar kräver en fri golvyta där hela gruppen kan röra sig samtidigt. Här kommer några förslag på uppvärmnings-övningar:

Uppvärmning 1: Gå och stanna som grupp

- Låt hela gruppen gå runt i rummet utan att prata med varandra.
- Be dem vara uppmärksamma så att de inte krockar med något eller någon.
- Ge dem sedan i uppgift att stanna och stå helt stilla när du klappar i händerna, för att sedan starta igen på nästa handklapp.
- Upprepa tills de verkligen kan stanna och starta som en enda stor kropp.
- Gör sedan likadant, men nu utan handklapp. Dvs alla stannar så fort någon i gruppen stannar och alla startar så fort någon startar.

Uppvärmning 2: Skicka handklapp

Hela gruppen ställer sig i en cirkel. Du vänder dig till personen till höger om dig och gör en tydlig handklapp mot denne. Hen vänder sig till nästa person och skickar klappen vidare osv. Viktigt är att se den man skickar till i ögonen och att som grupp få till ett ganska snabbt och jämnt tempo.

När det känns som att ni fått till ett bra koncentrerat flyt, kan du föra in att man kan byta håll på klappen. Dvs man skickar tillbaks till den som just klappade och byter därmed från motsols till medsols. Vem som helst kan byta håll när som helst.

Nästa steg är att man kan skicka vidare till vem som helst i cirkeln. Det gäller fortfarande att hålla ett ganska högt och jämnt tempo, så alla måste vara på hugget och beredda på att just de kan få klappen.

Uppvärmning 3: Statyer

Dela in gruppen i par. Den ene i paret får i uppgift att välja en stark känsla för att sedan göra en staty som uttrycker denna känsla. Den andres uppgift är att vara skulptörens material. Person ett skapar alltså sin staty av person tvås kropp. Be dem att arbeta utan att prata. Be också skulptörerna att arbeta med respekt för sin partner och att vara så detaljerade som möjligt.

När statyerna är klara kan man ha en snabb visning där alla får visa sitt verk och berätta vilken känsla de försökt uttrycka.

Sedan är det dags för person två att göra staty och person ett att vara material.

Statyer om förtryck

Dela in gruppen i grupper om tre till fem stycken. Be dem att tillsammans göra en staty med sina kroppar som visar en situation där någon är förtryckt på något sätt.

Varje grupp visar sedan upp sin staty. Om det verkar som att den är otydlig för åskådarna, kan gruppen få en chans att ändra något för att göra statyn tydligare.

Låt sedan åskådarna fundera på om de kan göra om statyn så att förtrycket försvinner. Observera att de bara får ändra på den som är utsatt för förtryck, inte på dem som förtrycker. Man kan ju tyvärr sällan bara trolla bort förtrycket. Uppgiften blir istället att försöka bemöta det på ett nytt sätt och därmed få bort det.

Scener om förtryck

Nu kan grupperna gå vidare till att skapa korta scener där det finns något slags förtryck. Det får gärna vara hämtat ur något de känner igen från sin egen verklighet. Ge dem i uppgift att göra en tydlig scen med början mitt och slut, så att de lätt kan spela upp den flera gånger.

När grupperna repeterat en stund och känner sig klara, är det dags att spela upp för varandra. Åskådarna tittar och får sedan i uppgift att peka på vem eller vilka som är förtryckta och varför.

Låt sedan gruppen spela upp igen, men nu får vem som helst av åskådarna ropa "Stopp!" när den tycker att någon blir förtryckt. Skådespelarna fryser direkt och åskådarna får komma med förslag på hur förtrycket skulle kunna brytas. Även här gäller att man bara får ändra på hur den/de förtryckta agerar, inte på förtryckaren. Skådespelarna tar in förslaget och spelar vidare utifrån det nya förslaget. Det är viktigt att de försöker göra konsekvenserna av det nya förslaget trovärdiga. Hur skulle de förtryckande reagera om den förtryckte sa eller gjorde så istället?

Youtube-tips om källkritik

Här kommer två tips om klipp på youtube som kan vara intressanta:

Sinnesmagi Beta - Diväteoxid (4:26 min)

Här varnar Samuel Varg för den farliga kemikalien diväteoxid som tillsätts i massor av livsmedel bl.a. barnmat och som i stora doser är direkt dödligt. Han får flera personer att skriva på en lista mot användandet av denna kemikalie för att sedan avslöja att diväteoxid ju faktiskt är - vatten.

<http://www.youtube.com/watch?v=cjYhbKgzPWY>

Konspiration 58 (28:32 min)

En fiktiv dokumentär om en rörelse som hävdar att de har bevis för att fotbolls-vm 1958 aldrig spelades i Sverige. Fiffig och tänkvärd parallell till olika typer av konspirations-teorier och förnekelse-ideologier.

<http://www.youtube.com/watch?v=PgHpwwSavZE>